

**Аналітична записка**  
**з питань порівняльного законодавства щодо подання анкет**  
**добročесності кандидатами на посади державної служби\***

***Анотація.** Проведено аналіз закордонного досвіду з питань подання кандидатами на посади державної служби під час вступу на посаду анкет добročесності (декларацій про інтереси) або аналогічних документів із метою підтвердження добročесності та запобігання конфлікту інтересів.*

***Ключові слова:** державна служба, анкета добročесності, декларація про інтереси, конфлікт інтересів, добročесність, перевірка декларацій.*

### **Вступ**

Добročесність – спрямованість дій державного службовця на захист публічних інтересів та відмова державного службовця від превалювання приватного інтересу під час здійснення наданих йому повноважень – є одним із принципів державної служби (стаття 4 Закону України «Про державну службу»).

Стратегія реформування державного управління України на 2022–2025 роки<sup>1</sup> однією з основних умов для успішного розвитку державної служби визначає забезпечення добročесності державних службовців. Передбачається продовжувати розроблення і впровадження сучасних інструментів, які допомагають мінімізувати ризики, пов'язані з неетичною поведінкою державних службовців і зловживанням службовим становищем, і включають, серед іншого: декларування інтересів державного службовця, що засвідчує відсутність конфлікту між особистими інтересами державного службовця, членів його родини та його повноваженнями на посаді державної служби (особливо щодо посад державної служби категорії «А»).

Практична реалізація принципу добročесності під час конкурсних процедур відноситься до основних напрямів оновлення процедури конкурсного добору на державну службу відповідно до Плану для Ukraine Facility 2024–2027, ухваленого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 березня 2024 року № 244-р<sup>2</sup>.

На необхідність реформування конкурсного добору на державну службу вказує Європейська Комісія, яка у своєму Звіті щодо України в межах Пакета розширення ЄС 2025 року зазначає, що процедури відбору та призначення на державну службу потребують удосконалення, особливо щодо вищих керівних посад, та мають бути приведені у відповідність до європейських найкращих практик<sup>3</sup>.

З урахуванням зазначеного, проектом Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо відновлення проведення конкурсів та

---

<sup>1</sup> Стратегія реформування державного управління України на 2022–2025 роки: Схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.07.2021 № 831-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/831-2021-%D1%80#Text>

<sup>2</sup> План України: Схвалений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18.03.2024 № 244-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/244-2024-%D1%80#Text>

<sup>3</sup> Ukraine 2025 Report. 4.11.2025. SWD(2025) 759 final. URL: [https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/17115494-8122-4d10-8a06-2cf275eecd7\\_en?filename=ukraine-report-2025.pdf](https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/17115494-8122-4d10-8a06-2cf275eecd7_en?filename=ukraine-report-2025.pdf)

удосконалення порядку вступу, проходження, припинення державної служби» (реєстр. № 13478-1 від 16.07.2025)<sup>4</sup> пропонується запровадити подання особою, яка бажає взяти участь у конкурсі, анкети доброчесності, з метою збору інформації щодо обставин, які можуть вплинути на її спроможність виконувати посадові обов'язки державного службовця, дотримуватися принципу доброчесності, а також можуть позначитися на іміджі державного органу. Водночас передбачається, що анкета доброчесності має складатися з переліку тверджень, правдивість яких особа, яка бажає взяти участь у конкурсі, повинна підтвердити або не підтвердити, зокрема щодо: дотримання вимог, передбачених частиною другою статті 19 Закону України «Про державну службу», відповідності рівня життя особи, яка бажає взяти участь у конкурсі, наявності в неї та членів її сім'ї майну і одержаним ними доходам, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, невчинення корупційних правопорушень, дотримання правил етичної поведінки.

На сьогодні ані Закон України «Про державну службу» від 10 грудня 2015 року № 889-VIII, ані Порядок проведення конкурсу на зайняття посад державної служби, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 25 березня 2016 року № 246, не передбачають подання особою, яка бажає взяти участь у конкурсі, анкети доброчесності. Однак, в окремих випадках законодавство містить вимогу щодо подання кандидатом на посаду анкети доброчесності, зокрема: 1) анкети доброчесності кандидата на посаду державного аудитора, форма якої викладена у додатку 2 до Порядку конкурсного відбору на посади державних аудиторів, затвердженого Рішенням Рахункової палати від 30 січня 2025 року № 3-4<sup>5</sup>; 2) анкети доброчесності кандидата на посаду в Національному антикорупційному бюро України, форма якої викладена у додатку 2 до Порядку перевірки (вивчення) особистих, ділових і моральних якостей кандидата на посаду в Національному антикорупційному бюро України, затвердженого наказом Національного антикорупційного бюро України від 29 листопада 2023 року № 168<sup>6</sup>.

Запровадження анкет доброчесності під час конкурсного відбору загалом узгоджується з принципами державного управління, розробленими Програмою SIGMA, які ґрунтуються на чинних актах асquis Європейського Союзу (далі – ЄС), правових інструментах Організації економічного співробітництва та розвитку (далі – ОЕСР), інших міжнародних стандартах, а також на передовій практиці держав-членів ЄС та ОЕСР: 1) орган державного управління залучає та набирає на роботу компетентних людей на основі заслуг і рівних можливостей

---

<sup>4</sup> Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо відновлення проведення конкурсів та удосконалення порядку вступу, проходження, припинення державної служби» (реєстр. № 13478-1 від 16.07.2025). URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/56817>

<sup>5</sup> Порядок конкурсного відбору на посади державних аудиторів : Затверджений Рішенням Рахункової палати від 30 січня 2025 року № 3-4 (із змінами, внесеними рішенням Рахункової палати від 05 серпня 2025 року № 19-6). URL: [https://rp.gov.ua/upload-files/About/RegulatoryDoc/Compet\\_select\\_procedure.pdf](https://rp.gov.ua/upload-files/About/RegulatoryDoc/Compet_select_procedure.pdf)

<sup>6</sup> Порядок перевірки (вивчення) особистих, ділових і моральних якостей кандидата на посаду у Національному антикорупційному бюро України : Затверджений наказом Національного антикорупційного бюро України від 29 листопада 2023 року № 168 (в редакції наказу Національного антикорупційного бюро України від 14 серпня 2024 року № 135). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0168886-23#Text>

(принцип 9) на прозорих та відкритих конкурсах; 2) послідовна та комплексна система забезпечення доброчесності в державному секторі мінімізує ризики корупції (принцип 18) завдяки узгодженій системі врегулювання конфлікту інтересів, яка мінімізує ризики до та після працевлаштування на державній службі.

У Рекомендаціях Ради ОЕСР стосовно Керівних принципів ОЕСР щодо управління конфліктом інтересів на публічній службі (далі – Рекомендації)<sup>7</sup> ідеться про те, що державам-членам ОЕСР слід розробити процедури, які дозволяють державним посадовцям при вступі на посаду розкривати приватні інтереси, що потенційно конфліктують з їхніми офіційними обов'язками (пункт 1.2.1). Як зазначено в Рекомендаціях, таке розкриття зазвичай є формальним (шляхом реєстрації інформації, що ідентифікує інтерес), вимагається періодично (зазвичай при вступі на посаду і надалі через регулярні проміжки часу) та у письмовій формі. Розкриття не обов'язково має бути публічним процесом: внутрішнього розкриття або розкриття з обмеженим доступом у межах державної організації разом із належним вирішенням або управлінням будь-якими конфліктами може бути достатньо для досягнення мети політики цього процесу – зміцнення довіри громадськості до доброчесності державного посадовця та організації. Загалом, як зазначено в Рекомендаціях, чим вища посада державного посадовця, тим більша ймовірність того, що публічне розкриття буде доречним; чим нижча посада, тим більша ймовірність того, що внутрішнього розкриття буде достатньо.

У деяких державах ОЕСР перевірка біографічних даних і попередня перевірка на доброчесність є двома першими заходами, які використовуються для відсіювання осіб, що становлять високий ризик. Це можна зробити ще до того, як розглядатимуться їхні навички та компетенції. Однак, визначення ефективних інструментів попередньої перевірки може бути складним завданням, оскільки немає єдиної думки щодо точності й надійності інструментів попередньої перевірки на доброчесність. Тому доброчесність слід перевіряти на кількох етапах процесу відбору<sup>8</sup>.

Слід зауважити, що в урядах держав-членів ОЕСР поширене розкриття державними посадовцями інформації про інтереси на етапі вступу на посаду, наприклад, у формі декларації про інтереси, щоб можна було здійснювати попередній (*ex-ante*) контроль<sup>9</sup>. У випадках, коли декларуванню підлягають як інтереси, так і активи, уряди обирають або єдину форму розкриття інформації, як у США, або дві окремі форми, як у Франції<sup>10</sup>. Вимоги законодавства про розкриття інформації можуть охоплювати фінансові й нефінансові активи та інтереси, зокрема членство в громадських організаціях, інтереси подружжя або

<sup>7</sup> Recommendation of the Council on OECD Guidelines for Managing Conflict of Interest in the Public Service, OECD/LEGAL/0316. URL: <https://legalinstruments.oecd.org/public/doc/130/130.en.pdf>

<sup>8</sup> Посібник ОЕСР з публічної доброчесності, OECD Publishing, Paris. 2024. URL: <https://www.oecd.org/uk/publications/5b2fe28c-uk.html>

<sup>9</sup> The Civil Service in Europe. A Research Companion Edited By Karl-Peter Sommermann, Adam Krzywoń, Cristina Fraenkel-Haeberle. Copyright 2025. URL: <https://library.oapen.org/handle/20.500.12657/97924>

<sup>10</sup> Посібник ОЕСР з публічної доброчесності, OECD Publishing, Paris. 2024. URL: <https://www.oecd.org/uk/publications/5b2fe28c-uk.html>

цивільного партнера, подарунки, поїздки, попередню діяльність, особисті зв'язки, вчинення правопорушень тощо. Ці процеси допомагають виявити потенційні конфлікти інтересів під час працевлаштування. Уряди можуть ухвалювати рішення про додаткове розкриття інформації на регулярній основі або у разі змін у професійних обов'язках<sup>11</sup>.

ОЕСР в Огляді доброчесності та боротьби з корупцією в Україні<sup>12</sup> рекомендувала використовувати для сприяння меритократії передові практики, які можуть включати перевірку доброчесності й рекомендацій під час найму, особливо на керівні посади. Це включає розкриття інтересів щодо попередньої роботи до вступу на посаду, вимоги щодо звільнення з певних посад після вступу на державну роботу, етичні рекомендації для нових державних службовців, а також періоди «обдумування» або інші обмеження щодо зайняття певних посад у державному секторі.

### Основна частина

**Франція.** Однією з держав-членів ЄС, законодавство якої передбачає подання при вступі на посаду публічними службовцями окремої декларації про інтереси (*déclaration d'intérêts*)<sup>13</sup>, включно з пов'язаними із доброчесністю аспектами, є Франція. Варто зауважити, що категорії публічних службовців у Франції, які подають таку декларацію, включають як членів уряду, публічних службовців окремих державних органів, керівників державних компаній, так і посадовців органів місцевого самоврядування. У разі неподання переліченими в законодавстві категоріями посадовців декларації про інтереси протягом 2 місяців після призначення, їх призначення скасовується.

Нагляд і моніторинг процесу подання декларацій про майно та декларацій про інтереси забезпечує Вищий орган з питань прозорості публічного життя (*Haute Autorité pour la transparence de la vie publique*, далі – НАТVP)<sup>14</sup>. НАТVP здійснює контроль перед призначенням на певні публічні посади (наприклад, радників міністрів), під час виконання функцій та після завершення повноважень перед початком будь-якої діяльності у приватному секторі<sup>15</sup>.

Посадовці, коло яких визначено Законом Французької Республіки № 2013-907 від 11 жовтня 2013 року щодо прозорості в публічному житті<sup>16</sup> (далі – Закон № 2013-907), повинні заповнити декларацію про інтереси протягом перших двох

<sup>11</sup> Посібник ОЕСР з публічної доброчесності, OECD Publishing, Paris. 2024. URL: <https://www.oecd.org/uk/publications/5b2fe28c-uk.html>

<sup>12</sup> Огляд ОЕСР доброчесності та боротьби з корупцією в Україні, OECD Publishing, Paris. 2025. URL: [https://www.oecd.org/uk/publications/5f7daca7-uk/full-report/business-integrity-policy-and-awareness-raising\\_25d6c18e.html](https://www.oecd.org/uk/publications/5f7daca7-uk/full-report/business-integrity-policy-and-awareness-raising_25d6c18e.html)

<sup>13</sup> DÉCLARATION D'INTÉRÊTS GUIDE DU DÉCLARANT. URL: <https://www.justice.gouv.fr/sites/default/files/2025-12/Annexe%20circulaire%20JUSB2528842C%20d%C3%A9claration%20int%C3%A9r%C3%AAts%20CPH.pdf>

<sup>14</sup> Haute Autorité pour la transparence de la vie publique. URL: <https://www.hatvp.fr/>

<sup>15</sup> OECD Integrity and Anti-Corruption Review of Ukraine. URL: [https://www.oecd.org/en/publications/oecd-integrity-and-anti-corruption-review-of-ukraine\\_7dbe965b-en.html](https://www.oecd.org/en/publications/oecd-integrity-and-anti-corruption-review-of-ukraine_7dbe965b-en.html)

<sup>16</sup> LOI n° 2013-907 du 11 octobre 2013 relative à la transparence de la vie publique. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000028056315/>

місяців після свого обрання або призначення<sup>17</sup>. Декларація про інтереси подається на початку мандата або повноважень. Із жовтня 2016 року всі декларації подаються онлайн<sup>18</sup> через вебсервіс ADEL<sup>19</sup>. Усі технічні деталі подання декларацій про майно та про інтереси, порядок їх заповнення тощо описані в Посібнику із декларування<sup>20</sup>, який видає НАТVP.

НАТVP проводить перевірку на предмет потенційних кримінальних, етичних ризиків і ризиків іноземного впливу. Розслідування НАТVP може призвести до отримання особами висновку про сумісність, висновку про сумісність з обмеженнями, чинними протягом трьох років, або висновку про несумісність, який забороняє їм здійснювати діяльність протягом трьох років. Висновок про несумісність надається, якщо НАТVP установив, що ризики, оцінені під час контролю, є занадто високими для того, щоб особа займалася запланованою діяльністю, або коли НАТVP не отримав достатньої інформації від особи, щодо якої проводиться розслідування<sup>21</sup>. Висновки цього органу є обов'язковими до виконання.

Відповідно до статей 1 і 2 Закону № 2013-907 члени уряду, особи, на яких покладено виконання завдань публічної служби, здійснюють свої повноваження з гідністю і добросовісно та вживають заходів для запобігання або негайного припинення будь-якого конфлікту інтересів. У розумінні Закону № 2013-907, конфліктом інтересів є будь-яка ситуація перетину між публічним інтересом та публічними або приватними інтересами, яка може впливати або виглядати такою, що впливає, на незалежне, неупереджене й об'єктивне виконання обов'язку<sup>22</sup>.

У статті 4 Закону № 2013-907 передбачено, що кожен член уряду подає голові НАТVP, а також прем'єр-міністрові декларацію, яка відображає інтереси на дату призначення і протягом п'яти років, що передували цій даті. Цей обов'язок застосовується і у разі зміни розподілу повноважень члена уряду.

Декларація про інтереси охоплює такі елементи:

- професійну діяльність, що приносить винагороду або іншу вигоду, здійснювану на дату призначення;
- професійну діяльність, що приносила винагороду або іншу вигоду, здійснювану протягом останніх п'яти років;
- консультаційну діяльність, здійснювану на дату призначення та протягом п'яти попередніх років;
- участь у керівних органах публічної чи приватної установи або компанії на дату призначення або протягом останніх п'яти років;
- пряму фінансову участь у капіталі компанії на дату призначення;

<sup>17</sup> The High Authority for Transparency in Public Life. What to declare? URL: <https://www.hatvp.fr/en/high-authority/ethics-of-publics-officials/list/#what-to-declare-tp>

<sup>18</sup> The High Authority for Transparency in Public Life. What is the submission process? URL: <https://www.hatvp.fr/en/high-authority/ethics-of-publics-officials/list/#what-is-the-submission-process-tp>

<sup>19</sup> ADEL. URL: <https://declarations.hatvp.fr/#/>

<sup>20</sup> Guide des déclarations. URL: [https://www.hatvp.fr/wordpress/wp-content/uploads/2025/01/HATVP\\_guide-des-declarations-2025.pdf](https://www.hatvp.fr/wordpress/wp-content/uploads/2025/01/HATVP_guide-des-declarations-2025.pdf)

<sup>21</sup> OECD Integrity and Anti-Corruption Review of Ukraine. URL: [https://www.oecd.org/en/publications/oecd-integrity-and-anti-corruption-review-of-ukraine\\_7dbe965b-en.html](https://www.oecd.org/en/publications/oecd-integrity-and-anti-corruption-review-of-ukraine_7dbe965b-en.html)

<sup>22</sup> The High Authority for Transparency in Public Life. URL: <https://www.hatvp.fr/en/high-authority/ethics-of-publics-officials/list/#prevent-conflict-of-interest-tp>

- безоплатні функції, здатні спричинити конфлікт інтересів;
- функції та виборні мандати, що здійснюються на дату призначення.

Положення про включення до такої декларації даних щодо професійної діяльності, здійснюваної на дату призначення чоловіком або дружиною, цивільним партнером або співмешканцем, були визнані неконституційними рішенням Конституційної ради Франції № 2013-676 DC від 9 жовтня 2013 року<sup>23</sup>.

НАТVP оприлюднює як декларацію про майновий стан, так і декларацію про інтереси. Він може супроводжувати це оприлюднення будь-якою оцінкою, яку вважає корисною, щодо повноти, точності й щирості декларації.

Пункт I статті 11 Закону № 2013-907 передбачає, що також подають голові НАТVP декларацію про майновий стан і декларацію про інтереси протягом двох місяців після вступу на посаду: представники Франції в Європейському Парламенті; особи, які обіймають посади голови регіональної ради, регіональні радники; члени міністерських кабінетів і радники Президента Республіки; радники голови Національних зборів і голови Сенату; члени незалежних адміністративних органів і незалежних публічних органів; будь-яка інша особа, яка обіймає посаду або виконує функції за рішенням уряду, щодо яких її призначено Радою міністрів (префекти, директори центральних адміністрацій, генеральні секретарі тощо<sup>24</sup>).

Відповідно до пункту III статті 11 Закону № 2013-907 ці обов'язки щодо подання декларацій також мають очільники компаній та інших юридичних осіб незалежно від їх правового статусу, у яких більше половини статутного капіталу безпосередньо належить державі; державних публічних установ промислового й комерційного характеру тощо. Закон також передбачає, що призначення осіб вважається недійсним, якщо після закінчення двомісячного строку одна з декларацій – декларація про майно чи декларація про інтереси – не була подана до НАТVP.

Слід зауважити, що відповідно до Закону № 2013-907 НАТVP є незалежним адміністративним органом. Його голова призначається декретом Президента Республіки. Під час здійснення своїх повноважень його члени не отримують і не запитують вказівок від жодного органу влади.

Коли виявляється ситуація конфлікту інтересів, НАТVP може запропонувати державному службовцю відповідне рішення для запобігання або припинення конфлікту інтересів. Варіанти включають публічне розголошення проблемного інтересу, механізм самовідводу (щоб уникнути розгляду питання, пов'язаного з інтересом державного службовця) або відмову від інтересу. Якщо ситуація продовжуватиметься, НАТVP може видавати судові заборони, вимагаючи припинити діяльність, що спричиняє конфлікт інтересів. Судова заборона може бути оприлюднена та передана прокурору. Будь-яке невиконання

<sup>23</sup> Décision n° 2013-676 DC du 9 octobre 2013. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000028056546>

<sup>24</sup> The High Authority for Transparency in Public Life. Who declares? URL: <https://www.hatvp.fr/en/high-authority/ethics-of-publics-officials/list/#5743>

є кримінальним злочином, що карається роком позбавлення волі та штрафом у розмірі 15 000 євро<sup>25</sup>.

HATVP наголошує на таких поширених типах потенційних конфліктів інтересів<sup>26</sup>:

- поєднання публічної функції та іншої діяльності, такої як підприємницька діяльність, волонтерська діяльність або участь у керівних комітетах компаній чи організацій громадянського суспільства;
- професія чоловіка/дружини або партнера/партнерки державного службовця;
- попередня бізнес-діяльність стосовно нової державної функції.

**Велика Британія.** У Великій Британії подання державними службовцями декларації про інтереси (declaration of interests) до вступу на посаду регулюється сукупністю нормативно-правових актів. Основоположні принципи окреслює Кодекс державної служби<sup>27</sup>, що ґрунтується на вимогах Закону про конституційну реформу та врядування 2010 року. Вимоги доброчесності визначають підхід до розгляду будь-яких зовнішніх інтересів.

Крім того, до кожного, хто працює на державній посаді чи надає державні послуги, у Великій Британії застосовуються Сім принципів публічного життя<sup>28</sup>, за дотриманням яких слідкує Комісія з етики та доброчесності<sup>29</sup>. Відповідно до принципу 1.2 «Доброчесність» публічні службовці повинні уникати потрапляння під будь-які зобов'язання перед людьми або організаціями, які могли б спробувати неналежним чином вплинути на них у їхній роботі. Вони не повинні діяти або приймати рішення з метою отримання фінансових чи інших матеріальних вигод для себе, своєї сім'ї чи своїх друзів. Вони повинні заявляти про будь-які інтереси та стосунки та врегульовувати їх.

Керівні настанови щодо декларування та управління зовнішніми інтересами на державній службі (далі – Керівні настанови)<sup>30</sup>, опубліковані урядом Великої Британії, визначають випадки, коли декларування є обов'язковим: до призначення на державну службу, при переході на нову посаду та на щорічній основі. Слід зауважити, що ці Керівні настанови застосовуються до всіх державних органів, їх виконавчих агентств та неміністерських відомств; до державних службовців усіх рівнів, як із безстроковими, так і строковими контрактами.

Відповідно до пунктів 13–17 Керівних настанов особи повинні декларувати всі відповідні зовнішні інтереси до призначення, а потім якнайшвидше на

<sup>25</sup> The High Authority for Transparency in Public Life. Prevent conflict of interest. URL: <https://www.hatvp.fr/en/high-authority/ethics-of-publics-officials/list/#prevent-conflict-of-interest-rp>

<sup>26</sup> The High Authority for Transparency in Public Life. Prevent conflict of interest. URL: <https://www.hatvp.fr/en/high-authority/ethics-of-publics-officials/list/#prevent-conflict-of-interest-rp>

<sup>27</sup> The Civil Service code. URL: <https://www.gov.uk/government/publications/civil-service-code/the-civil-service-code>

<sup>28</sup> The Seven Principles of Public Life. URL: <https://www.gov.uk/government/publications/the-7-principles-of-public-life/the-7-principles-of-public-life--2>

<sup>29</sup> The Ethics and Integrity Commission. What we do. URL: [https://eic.independent-commission.uk/what-we-do/?d102\\_cookies\\_enabled=all](https://eic.independent-commission.uk/what-we-do/?d102_cookies_enabled=all)

<sup>30</sup> Declaration and management of outside interests in the Civil Service. URL: <https://www.gov.uk/government/publications/declaration-and-management-of-outside-interests-in-the-civil-service/declaration-and-management-of-outside-interests-in-the-civil-service>

постійній основі після цього. Декларування інтересів є живим процесом і має бути завершено до того, як буде зроблена пропозиція про працевлаштування (включаючи прикомандирування), при переході між посадами (включно з випадками, коли переміщення між департаментами є тимчасовим) та на постійній основі в міру необхідності.

Під час прийому на посади державної служби організації зобов'язані вимагати від успішних кандидатів декларування будь-яких відповідних зовнішніх інтересів у якості складової процесу рекрутингу. Також, як визначено у Керівних настановах, необхідно чітко роз'яснювати, що потенційні конфлікти інтересів будуть детально опрацьовані з успішними кандидатами після завершення етапу співбесід та до моменту надання пропозиції про працевлаштування (оскільки деякі зовнішні інтереси можуть бути несумісними з роботою на державній службі). Організаціям слід наголошувати, що у більшості випадків це не перешкоджатиме працевлаштуванню, а є необхідним заходом для впровадження належних кроків із мінімізації ризиків. Це дозволить керувати будь-якими потенційними, уявними або фактичними конфліктами з першого дня роботи.

Організації мають використовувати надану заявником інформацію для перевірки здатності особи дотримуватися Кодексу державної служби. Це включає аналіз потенційних конфліктів інтересів після співбесіди (у разі успішного проходження кандидатом відбору) відповідно до чинних Принципів рекрутингу Комісії з питань державної служби.

Керівні настанови визначають, що організації повинні виявляти будь-які фактичні, потенційні або уявні конфлікти інтересів стосовно конкретної посади, на яку претендує кандидат. Призначення та подальша робота на цій посаді можливі лише за умови врегулювання будь-яких конфліктів. Організації мають дотримуватися аналогічного процесу перед погодженням відряджень (прикомандирувань).

Особи не повинні чекати на нагадування, щоб задекларувати відповідні зовнішні інтереси. Обов'язком кожного працівника є декларування інтересів до призначення, а також у міру їх виникнення в подальшому, дотримання Кодексу державної служби та правил організації. Політика організацій має передбачати механізми, що дозволяють декларувати інтереси одразу після їх виникнення, а не лише на початку трудової діяльності.

Також у Керівних настановах наведено невичерпний перелік типів інтересів, які підлягають декларуванню. Так, особи повинні декларувати будь-які інтереси, що стосуються їхньої ролі на державній службі, за такими категоріями:

**особисті інтереси** – відповідні близькі родинні або особисті стосунки (у тому числі в робочому контексті), які можуть вплинути на об'єктивність;

**фінансові інтереси** – коли особа може отримати фінансову вигоду від роботи, яку виконує в департаменті, або може використовувати свій статус для навмисного перешкоджання комусь іншому отримати фінансову вигоду. Це також може включати випадки, коли особу було оголошено банкрутом або її загальний

фінансовий стан робить її більш вразливою до ситуацій, які можуть бути розцінені як такі, що компрометують її становище;

**політичні інтереси** – коли кандидат на посаду здійснював відповідну політичну діяльність, яка могла би вплинути на його безсторонність або могла би сприйматися як така, що впливає на його безсторонність. Це може включати участь у політичних кампаніях або здійснення значних пожертв політичному кандидату. Попередня політична діяльність не обов'язково перешкоджатиме кандидатам виконувати вимоги щодо безсторонності згідно з Кодексом державної служби, але повинна розглядатися як частина процесу декларування та управління інтересами. У разі декларування політичних інтересів, які можуть викликати занепокоєння, інформація повинна бути передана постійному секретарю, який може звернутися за порадою до директорату з питань добросовісності та етики в уряді;

**зовнішня діяльність** – усі оплачувані зовнішні місця роботи, праця та призначення повинні бути задекларовані; якщо робота не оплачується безпосередньо, але може приносити фінансову вигоду третім особам, це також слід задекларувати;

**волонтерство** – хоча державна служба підтримує виконання широкого спектра волонтерських ролей, у деяких випадках вони можуть створювати конфлікт із роллю особи на державній службі. Наприклад, коли особа працює в організації, яка здійснює регуляторну діяльність або несе відповідальність за закупівлі стосовно окремої організації, в якій вона виконує волонтерську роль, або де вона може мати доступ до інформації, яка могла би бути корисною для організації, в якій вона є волонтером;

**попередня робота, призначення або інші зовнішні ролі** – коли особа раніше обіймала посади або формувала тісні робочі стосунки, які можуть бути важливими для її поточної ролі (зокрема, при вступі на державну службу та у перші роки кар'єри на державній службі);

**бізнес-інтереси** – коли особа має інтерес у будь-якій організації (включаючи членство в радах директорів), який вона могла б використати для просування свого офіційного становища, тощо.

Слід зауважити, що у розділі 4.3 Кодексу управління державною службою<sup>31</sup> йдеться про те, що конфлікт інтересів може виникати через офіційну взаємодію з особами, з якими державного службовця пов'язують спільні приватні інтереси (наприклад, членство у товариствах чи клубах). Пункт 4.3.8 Кодексу управління державною службою передбачає, що державні службовці повинні декларувати перед своїм міністерством або агентством будь-які ділові інтереси.

Організації зобов'язані запровадити процес, щоб забезпечити можливість декларування всіх відповідних інтересів до призначення, а потім якнайшвидше після їх виникнення. У більшості випадків вони повинні бути задекларовані в межах управлінського ланцюга особи її безпосередньому лінійному керівнику.

---

<sup>31</sup> Civil Service management code. URL: <https://www.gov.uk/government/publications/civil-servants-terms-and-conditions>

Після того, як інтерес було задекларовано, лінійний керівник несе відповідальність за прийняття рішення про те, як реагувати на декларацію. Це має бути узгоджено у співбесіді з особою, яка подала декларацію, де це можливо, а потім офіційно зафіксовано.

Керівні настанови передбачають невичерпний перелік дій, які можуть бути вжиті: згода з тим, що конфлікту інтересів немає; відсторонення від діяльності/стосунків тощо, які спричиняють конфлікт інтересів (зміна обов'язків, самовідвід від прийняття рішень, відчуження майна тощо); продовження діяльності, але впровадження заходів для пом'якшення будь-якого реального або потенційного ризику тощо. Якщо згоди щодо того, які дії слід вжити, не вдалося досягти, лінійні керівники повинні передати це питання вищому керівництву (і, зрештою, Постійному секретарю, який може отримати пораду у Кабінеті Міністрів).

Неподання декларації про відповідний зовнішній інтерес може призвести до вжиття заходів відповідно до дисциплінарної політики організації.

Слід зауважити, що у Великій Британії загальний нагляд за дотриманням принципів добору на державну службу здійснює Комісія з державної служби<sup>32</sup>, тоді як питання розкриття та врегулювання конфліктів інтересів вирішуються на децентралізованому рівні відповідними державними органами.

Прикметно, що законодавство Великої Британії про захист даних вимагає, щоб організації-контролери даних визначили законну підставу для збору та використання персональних даних, що стосуються інтересів. Воно також вимагає від контролерів інформувати персонал про те, як їхні дані будуть використовуватися, розкриватися або передаватися.

Крім того, Кодекс управління державними призначеннями<sup>33</sup> встановлює принципи, які мають лежати в основі всіх державних призначень. Пункт 9 Кодексу визначає важливість того, щоб усі державні призначенці дотримувалися стандартів поведінки, викладених у Семи принципах публічного життя.

Аналогічне регулювання стосовно ризиків конфлікту інтересів перед призначенням передбачає Кодекс поведінки членів правління державних органів<sup>34</sup>.

**США.** У США федеральні державні службовці та посадовці, а також кандидати на посади у федеральному уряді<sup>35</sup> зобов'язані подавати декларації про розкриття фінансових інтересів (financial disclosure)<sup>36</sup>. Такі вимоги спрямовані насамперед на запобігання конфлікту інтересів.

<sup>32</sup> Civil Service Commission. URL: <https://civilservicecommission.independent.gov.uk/>

<sup>33</sup> Governance Code on Public Appointments. URL: [https://assets.publishing.service.gov.uk/media/6901d7b5b5b9ff4331fc2b67/2025-10-30\\_Governance\\_Code\\_on\\_Public\\_Appointments\\_-\\_October\\_2025\\_2\\_.pdf](https://assets.publishing.service.gov.uk/media/6901d7b5b5b9ff4331fc2b67/2025-10-30_Governance_Code_on_Public_Appointments_-_October_2025_2_.pdf)

<sup>34</sup> Code of Conduct for Board Members of Public Bodies. June 2019. URL: <https://www.gov.uk/government/publications/code-of-conduct-for-board-members-of-public-bodies/code-of-conduct-for-board-members-of-public-bodies-june-2019>

<sup>35</sup> What is financial disclosure and why does this job require it? An official website of the United States government. URL: <https://help.usajobs.gov/working-in-government/fair-and-transparent/financial-disclosure>

<sup>36</sup> Officials' Individual Disclosures Search Collection. URL: <https://www.oge.gov/web/oge.nsf/Officials%20Individual%20Disclosures%20Search%20Collection?OpenForm>

Розділ IV Закону про Етику у врядуванні<sup>37</sup> передбачає наявність на федеральному рівні Управління з питань урядової етики (Office of Government Ethics, далі – OGE)<sup>38</sup>, що координує етичні правила для виконавчої влади та встановлює стандарти для декларацій. Його очолює директор, який призначається Президентом США за поданням та за згодою Сенату. Основними характеристиками правового статусу OGE як незалежного агентства є позовідомче положення, незалежний від федеральних міністерств характер діяльності тощо.

Норми Закону про Етику у врядуванні деталізовані в Кодексі федеральних правил (далі – CFR)<sup>39</sup>, який є кодифікацією множинних актів, виданих виконавчими департаментами та агентствами федерального уряду, і містить низку норм щодо етики федеральних урядовців та правил врегулювання конфлікту інтересів. У § 2634.104 CFR вказано, що високопоставлені федеральні посадові особи повинні публічно розкривати свої особисті фінансові інтереси для забезпечення впевненості в доброчесності федерального уряду, демонструючи, що вони здатні виконувати свої обов'язки, не компрометуючи суспільну довіру. Для менш високопоставленого персоналу OGE встановлює непублічну систему розкриття фінансової інформації.

У § 2634.201 CFR передбачено, що протягом 30 днів із моменту вступу на посаду публічного декларанта, описану в § 2634.202, особа повинна подати декларацію про розкриття фінансових інтересів. Остання, зокрема, містить інформацію про всі посади, які декларант обіймав у будь-який час протягом звітного періоду, подружжя, дітей, участь у трастах, інвестиційних фондах тощо. Під дію цього правила підпадають державні службовці, зокрема відповідно до § 2634.202 CFR<sup>40</sup> – працівники виконавчої влади, включаючи деякі категорії спеціальних державних службовців тощо.

Від працівників виконавчої влади також вимагається дотримання етичних правил, викладених у Стандартах етичної поведінки для працівників виконавчої влади (§ 2635.502 CFR) щодо особистих і ділових відносин<sup>41</sup>.

Крім того, після вступу на посаду колишні працівники приватного сектору та лобісти підлягають річному періоду «охолодження» в ситуаціях, коли їхній колишній роботодавець є стороною або представляє сторону в конкретній державній справі<sup>42</sup>. Це обмеження поширюється також і на будь-якого працівника, який протягом останнього року обіймав посаду керівника, директора, довіреної особи, генерального партнера, агента, адвоката,

---

<sup>37</sup> S.555 - Ethics in Government Act of 1978. URL: <https://www.congress.gov/bill/95th-congress/senate-bill/555>

<sup>38</sup> U.S. Office of Government Ethics. URL: <https://www.oge.gov/web/oge.nsf/home>

<sup>39</sup> Code of Federal Regulations (CFR). Title 5-Administrative Personnel. CHAPTER XVI-OFFICE OF GOVERNMENT ETHICS. SUBCHAPTER B-GOVERNMENT ETHICS. URL: <https://www.ecfr.gov/current/title-5/chapter-XVI>

<sup>40</sup> Code of Federal Regulation. §2634.202 Public filer defined. URL: <https://www.ecfr.gov/current/title-5/chapter-XVI/subchapter-B/part-2634/subpart-B/section-2634.202>

<sup>41</sup> Огляд ОЕСР доброчесності та боротьби з корупцією в Україні, OECD Publishing, Paris. 2025. URL: [https://www.oecd.org/uk/publications/5f7daca7-uk/full-report/business-integrity-policy-and-awareness-raising\\_25d6c18e.html](https://www.oecd.org/uk/publications/5f7daca7-uk/full-report/business-integrity-policy-and-awareness-raising_25d6c18e.html)

<sup>42</sup> Recommendations on Enhancing Greece's System for the Prevention and Management of Conflicts of Interest. URL: [https://acad.gr/images/manuals/esskd/Conflict-of-Interest\\_Recommendations-and-proposals.pdf](https://acad.gr/images/manuals/esskd/Conflict-of-Interest_Recommendations-and-proposals.pdf)

консультанта, підрядника або працівника фізичної особи, організації чи іншої установи.

Як приклад використання декларацій про розкриття фінансових інтересів для управління конфліктом інтересів, можна навести процедуру їх подання номінантами на посаду за квотою Президента США<sup>43</sup>. Так, номінант від Президента США на посаду, що потребує згоди Сенату, зобов'язаний подати декларацію не пізніше, ніж через п'ять днів після висунення Президентом на цю посаду. У межах розкриття інформації декларант повинен повідомити про:

- посади, які він обіймав поза межами уряду США протягом попередніх 2 років;
- працевлаштування, активи, а також джерела та суми доходів і пенсійні рахунки;
- трудові договори й домовленості декларанта з особами поза межами уряду станом на дату подання;
- працевлаштування, активи, а також джерела доходу та пенсійні рахунки подружжя;
- зобов'язання понад 10 000 доларів США, що виникли у попередньому календарному році до дати подання, тощо.

Більшість декларантів заповнюють і подають проект декларації за допомогою Integrity – електронної системи фінансових декларацій, яку адмініструє OGE. Білий дім передає проект декларації до OGE і до агентства, на посаду в якому претендує особа. OGE та агентство перевіряють проект декларації, ставлять уточнювальні запитання, аналізують її на предмет потенційних конфліктів інтересів. Готується проект етичної угоди, в якій окреслюються кроки, що їх вживатиме декларант для уникнення конфліктів інтересів. OGE попередньо схвалює декларацію та етичну угоду.

Після того, як декларант офіційно висувається Президентом, він офіційно подає декларацію, що містить усі необхідні поправки, які були визначені в процесі попереднього аналізу.

Уповноважена посадова особа з питань етики (Designated Agency Ethics Official, DAEO)<sup>44</sup> засвідчує декларацію і надає OGE звіт, остаточну етичну угоду та лист із висновком про те, що на підставі декларації та етичної угоди декларант дотримується законів і правил. Якщо посадова особа, яка проводить перевірку, доходить висновку, що інформація у декларації може свідчити про порушення законів і правил, вона повинна повідомити декларанта і надати декларанту розумну можливість для відповіді. Оскільки декларації номінантів подаються до того, як особа призначається на посаду, розкрита інформація зазвичай використовується для укладення етичної угоди, щоб гарантувати, що у разі призначення особи на посаду вона зможе дотримуватися всіх відповідних законів про етику.

<sup>43</sup> Preventing and Managing Conflicts of Interest in the Public Sector. GOOD PRACTICES GUIDE. Prepared at the request of the G20 Anticorruption Working Group by the World Bank, OECD and UNODC. URL: <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/950091599837673013>

<sup>44</sup> Executive Branch Ethics and Financial Disclosure Administration: The Role of Designated Agency Ethics Officials (DAEOs). URL: <https://www.congress.gov/crs-product/IF12019>

Якщо посадова особа, яка проводить перевірку, доходить висновку, що декларація не відповідає вимогам, вона повинна надати декларанту можливість для особистої консультації, якщо це доцільно; визначити, які засоби виправлення ситуації слід вжити. Засоби виправлення ситуації можуть включати за необхідності позбавлення (відчуження) конфліктного інтересу, звільнення з посади в нефедеральному бізнесі або іншій структурі, створення кваліфікованого сліпого або диверсифікованого трасту, підготовку письмового документа про самовідвід тощо. Кроки, вжиті для дотримання законів про етику, зазвичай містяться в етичній угоді.

В етичній угоді має бути зазначено, що особа повинна завершити дію, яку вона погодилася вжити, протягом періоду, що зазвичай не перевищує трьох місяців із дати погодження кандидата Сенатом. Докази будь-якої дії, вжитої для дотримання умов таких етичних угод, подаються призначеною посадовою особою до OGE й до комітету Сенату. Етична угода є загальнодоступною на вебсайті OGE.

Для забезпечення виконання особою зобов'язань, закріплених в етичній угоді, вона повинна подати сертифікат про дотримання етичної угоди до агентства-роботодавця та OGE протягом 90 днів після призначення. Цей сертифікат оприлюднюється на вебсайті OGE. Якщо особа не подає свій сертифікат вчасно, на вебсайті OGE розміщується відповідна примітка до того часу, поки сертифікат не буде поданий.

**Австралія.** Відповідно до розділу 13(7) Кодексу поведінки<sup>45</sup>, що міститься в Законі про державну службу 1999 року<sup>46</sup>, працівник Державної служби Австралії (Australian Public Service, далі – APS) повинен вживати розумних заходів для уникнення будь-якого конфлікту інтересів у зв'язку з працевлаштуванням у APS; та розкривати деталі будь-якого суттєвого особистого інтересу у зв'язку з працевлаштуванням в APS<sup>47</sup>. Щоб вважатися «суттєвим», особистий інтерес повинен бути такого типу, що може призвести до реального або уявного конфлікту інтересів.

Хоча стандартного переліку пунктів, які необхідно розкривати, не існує, типи інтересів та зв'язків, які можуть потребувати розкриття у декларації про конфлікт інтересів (conflict of interest declarations)<sup>48</sup>, включають інвестиції в нерухомість, частки в акціонерному капіталі, відомості про трасти або компанії, посади директорів або партнерства в компаніях, участь у самокерованих пенсійних фондах, інші значні джерела доходу, значні зобов'язання, подарунки, приватний бізнес, зайнятість, волонтерську діяльність або соціальні чи особисті зв'язки, які можуть впливати або можуть розглядатися як такі, що впливають, на обов'язки працівника.

<sup>45</sup> Appendix 2: Elements of the APS Code of Conduct. URL: <https://www.apsc.gov.au/resources/circulars-guidance-and-advice/handling-misconduct-human-resource-managers-guide/appendix-2-elements-aps-code-conduct>

<sup>46</sup> Public Service Act 1999. URL: <https://www.legislation.gov.au/C2004A00538/latest/text>

<sup>47</sup> Declaration of interests. URL: <https://www.apsc.gov.au/conflict-interest/declaration-interests>

<sup>48</sup> Conflict of Interest policy and process. URL: <https://www.apsc.gov.au/publication/aps-conflict-interest-management-framework-better-practice-model/conflict-interest-policy-and-process>

Працівники повинні декларувати суттєві особисті інтереси своїх найближчих родичів, якщо вони можуть впливати або обґрунтовано вважатися такими, що впливають, на рішення, прийняті працівником, або поради, надані ним. Це вимагає згоди члена сім'ї на збір особистої інформації агентством та заяви про те, що член сім'ї усвідомлює мету, для якої була зібрана особиста інформація, та відомості про третіх осіб, яким може бути розкрита особиста інформація<sup>49</sup>.

Кому має бути подана ця декларація, залежить від посади працівника. Як правило, працівники вищої ланки виконавчої влади (SES) декларують свої інтереси керівнику свого агентства, а керівники агентств декларують свої інтереси міністру. Декларації необхідно переглядати та подавати повторно щоразу, коли відбувається зміна особистих обставин та/або зміна робочих обов'язків, що може призвести до нового реального або очевидного конфлікту інтересів. Керівники агентств також можуть вимагати від інших співробітників заповнення декларації інтересів.

Працівники виконавчого рівня (APS та EL) подають декларації під час прийняття на роботу та при зміні обставин, зокрема, виникненні конфлікту інтересів, а вища ланка виконавчої влади (SES) подає декларації при прийнятті на роботу, а також щорічні декларації про конфлікт інтересів і додаткові декларації у разі зміни обставин<sup>50</sup>. Нові декларації про конфлікт інтересів також потрібні для всіх видів діяльності з високим ризиком конфлікту (наприклад, для участі у відбірковій комісії з найму або закупівель).

Декларації про конфлікт інтересів повинні також детально описувати, як задекларований особистий інтерес пов'язаний із функціями агентства, і демонструвати, що було розглянуто потенційний вплив на агентство.

Після початкової декларації для всього персоналу при вступі на посаду застосовується задокументований підхід до управління ризиками для визначення подальших вимог щодо декларування конфліктів інтересів.

**Аргентина.** В Аргентині Закон 25.188 про етику в державному секторі<sup>51</sup> застосовується до всіх осіб у державному секторі на всіх рівнях та ієрархіях, як на постійній основі, так і тимчасово. Цей Закон встановлює сукупність обов'язків, заборон та несумісностей, що застосовуються без винятку до всіх осіб, які виконують державні функції, встановлюючи їх дотримання як вимогу перебування на посаді; систему декларацій про фінансовий стан та інтереси (Розділи III та IV); правила щодо несумісності та конфлікту інтересів (Розділ V) тощо. Закон 25.164 про регулювання державної служби<sup>52</sup> встановлює перелік обов'язків та заборон, які забезпечують ефективне виконання повноважень із дотриманням принципів доброчесності.

<sup>49</sup> Declaration of interests. URL: <https://www.apsc.gov.au/conflict-interest/declaration-interests>

<sup>50</sup> Conflict of Interest policy and process. URL: <https://www.apsc.gov.au/publication/aps-conflict-interest-management-framework-better-practice-model/conflict-interest-policy-and-process>

<sup>51</sup> Ley 25.188 de Ética en el Ejercicio de la Función Pública. URL: <https://servicios.infoleg.gob.ar/infolegInternet/anexos/60000-64999/60847/texact.htm>

<sup>52</sup> Ley 25.164 Marco de Regulación de Empleo Público Nacional. URL: <https://servicios.infoleg.gob.ar/infolegInternet/anexos/60000-64999/60458/norma.htm>

Управління з питань боротьби з корупцією (Oficina Anticorrupción, далі – ОА) є органом, відповідальним за впровадження Закону про етику в державному секторі. Мандат, наданий ОА, чітко визначає ОА як провідну установу для впровадження всіх політик та заходів, пов'язаних із просуванням етики в державній адміністрації та управлінням ситуаціями конфлікту інтересів.

Залежно від ієрархічного рівня або характеру посади в державному управлінні (тимчасової чи постійної, оплачуваної чи неоплачуваної), особі може знадобитися подати декларацію під присягою (*declaración jurada*)<sup>53</sup>. Аргентинська система декларацій під присягою<sup>54</sup> має на меті насамперед сприяння прозорості та виявлення можливих ситуацій конфлікту інтересів та незаконного збагачення. Цю декларацію подають посадовці Національної державної адміністрації (*Administración Pública Nacional* або APN – це сукупність органів виконавчої влади Аргентини різного рівня), особи, які обіймають посаду національного директора або еквівалентну, а також: посадові особи або державні службовці, які є членами комітетів із закупівель та укладання контрактів; відповідають за надання адміністративних дозволів на здійснення будь-якої діяльності або за контроль її функціонування; ті, хто відповідає за контроль або нагляд за державними доходами; відповідають за завдання з управління, організації або координації тощо.

Визначає, чи підлягає особа цьому зобов'язанню, відділ кадрів, людських ресурсів або адміністративний відділ Національного агентства державного управління. Декларація під присягою подається протягом 30 робочих днів з моменту вступу на посаду.

Прикметно, що в Аргентині Управління з питань боротьби з корупцією розробило онлайн-симулятор конфлікту інтересів<sup>55</sup>. Шляхом вибору відповідей на певні запитання державні посадові особи отримують оцінку, яка дозволяє визначити, чи перебувають вони в ситуації потенційного конфлікту інтересів<sup>56</sup>. Симулятор доступний для майбутніх, нинішніх і колишніх державних посадових осіб. Ставлячи посадовій особі різні запитання, симулятор визначає, чи перебуває вона в ситуації конфлікту інтересів. Якщо виявлено потенційний конфлікт інтересів, симулятор інформує посадову особу про порушену норму Закону про етику в державному секторі та радить їй звернутися за настановами до ОА.

**Нідерланди.** У Нідерландах державні службовці можуть проходити перевірку до призначення на посаду. Перевірка розглядається як завершальний

<sup>53</sup> Presentar Declaración Jurada para funcionarios públicos. URL: <https://www.argentina.gob.ar/servicio/presentar-declaracion-jurada-para-funcionarios-publicos#aquien>

<sup>54</sup> THEMATIC COMPILATION OF RELEVANT INFORMATION SUBMITTED BY ARGENTINA ARTICLE 8, PARAGRAPH 5 ASSET AND INTEREST DISCLOSURE SYSTEMS ARGENTINA (NINTH SESSION). URL: [https://www.unodc.org/documents/corruption/WG-Prevention/Art\\_8\\_Financial\\_disclosure\\_declaration\\_of\\_assets/Argentina.pdf](https://www.unodc.org/documents/corruption/WG-Prevention/Art_8_Financial_disclosure_declaration_of_assets/Argentina.pdf)

<sup>55</sup> Preventing and Managing Conflicts of Interest in the Public Sector. GOOD PRACTICES GUIDE. Prepared at the request of the G20 Anticorruption Working Group by the World Bank, OECD and UNODC. URL: <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/950091599837673013>

<sup>56</sup> Simulador de Conflicto de Interese. URL: [http://simulador.anticorrupcion.gob.ar/simulador.php?ciclo\\_id=1](http://simulador.anticorrupcion.gob.ar/simulador.php?ciclo_id=1)

елемент ширшої політики доброчесності, а сама доброчесність є однією з трьох основних компетенцій<sup>57</sup>.

Кодекс поведінки для доброчесності у центральній публічній адміністрації<sup>58</sup> є головним джерелом правил доброчесності для більшості державних службовців центральної адміністрації. У розділі 4.1 «Політика призначення та складання присяги або урочистої заяви» Кодексу йдеться про те, що доброчесність – це те, що особа повинна враховувати ще до того, як її призначать державним службовцем у центральній державній адміністрації.

Із приводу декларування кандидатами на державну службу доброчесності, у цьому розділі зазначено таке: «Інформація, яку ви надаєте під час співбесіди, повинна бути чесною, і жодна релевантна інформація не може бути прихована. Якщо пізніше з'ясується, що ви збрехали або щось приховали, це може призвести до вашого звільнення. Перевірки можуть здійснюватися різними способами, щоб визначити, чи існують будь-які заперечення щодо вашого призначення (скринінг). Також може бути витребувана «довідка про несудимість», щоб визначити, чи вчиняли ви будь-які кримінальні правопорушення, що мають значення для цієї посади. Деякі посади підлягають суворішому скринінгу та «перевірці судових даних», або, у разі визначених конфіденційних посад, проводиться «перевірка безпеки».

Стосовно кандидата на державну службу може бути витребувана Декларація про поведінку (Verklaring Omtrent het Gedrag, VOG)<sup>59</sup> – це документ, за допомогою якого Міністр правового захисту Нідерландів заявляє, що кандидат не був засуджений за будь-який злочин, пов'язаний із виконанням його обов'язків. Деякі функції потребують суворішої перевірки (дослідження безпеки).

Також у Кодексі визначено вразливі посади з додатковими ризиками доброчесності, зокрема, наглядові або слідчі посади, а також посади в ширших сферах безпеки, у правоохоронних органах тощо.

Окрім того, Кодекс визначає вразливості державних службовців, зокрема обставини, незалежні від посади, які можуть швидко поставити під загрозу доброчесність: фінансові проблеми, залежність, любовні стосунки на роботі, побічна (додаткова) діяльність.

У додатках до Кодексу міститься зразок Типової заяви про доброчесність, згідно з яким працівник Центральної державної адміністрації декларує: дотримання цінностей доброчесності, викладених у Кодексі поведінки; відсутність у нього жодного конфлікту інтересів і зобов'язання стосовно того, що якщо конфлікт інтересів все ж таки виникне, він негайно повідомить про це з власної ініціативи.

---

<sup>57</sup> Preventing and Managing Conflicts of Interest in the Public Sector. GOOD PRACTICES GUIDE. Prepared at the request of the G20 Anticorruption Working Group by the World Bank, OECD and UNODC. URL: <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/950091599837673013>

<sup>58</sup> Code of Conduct for Integrity in the Central Public Administration 2016. URL: <https://www.government.nl/documents/decrees/2017/02/10/code-of-conduct-for-integrity-in-the-central-public-administration-2016>

<sup>59</sup> Ambtenarenwet 2017. URL: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0001947/2025-07-01>

Кожне міністерство має радника з питань доброчесності, але також існує Центральний координатор з питань доброчесності. Крім того, застосовується модель постійного обов'язку повідомлення про додаткову діяльність і конфлікти інтересів, закріплена в Законі про державну службу та внутрішніх кодексах доброчесності органів влади.

При перевірці того, чи може додаткова діяльність вплинути на інтереси організації та чи підпадає вона під обов'язок звітувати, згідно з Кодексом використовується такий перелік питань:

«Чи має ваша додаткова діяльність схожість із вашою офіційною посадою та сферою роботи?

Чи взаємодієте ви з тією ж мережею (людьми, компаніями та установами) під час додаткової діяльності, що й на офіційній посаді?

Чи отримали ви доступ до додаткової діяльності завдяки своїй офіційній посаді?

Чи використовуєте ви або чи отримуєте вигоду від інформації, специфічних знань чи навичок зі своєї офіційної посади у своїй додатковій діяльності?

Наскільки масштабною є додаткова діяльність із погляду часу та/або заробітку?

Чи має організація, сектор або особа, для яких ви виконуєте додаткову діяльність, добру чи сумнівну репутацію?

Як ваша додаткова діяльність може виглядати в очах громадськості?»

Повідомлення та реєстрація такої діяльності дозволяє керівнику заздалегідь перевірити її допустимість.

**Іспанія.** В Іспанії Закон 3/2015 про порядок зайняття високих посад у центральних органах влади<sup>60</sup> встановлює кваліфікаційні вимоги для призначення високопосадовців, зокрема доброчесність.

Перед призначенням на посаду високопосадовці зобов'язані подати декларацію про відповідальність (*declaración responsable*), яка також надсилається до Управління з питань конфлікту інтересів (*Oficina de Conflictos de Intereses*, далі – *OCD*)<sup>61</sup>. Відповідні кваліфікаційні вимоги повинні бути виконані при прийомі на роботу, але також застосовуються протягом всієї служби.

У декларації про відповідальність посадовець під свою відповідальність заявляє, що відповідає вимогам для призначення на посаду, зокрема, що немає причин, які перешкоджають необхідній доброчесності та достовірності наданих даних, і він може надати документацію, яка це підтверджує.

Кандидати автоматично дискваліфікуються у разі наявності судимостей і санкцій різного роду, в тому числі за серйозні правопорушення відповідно до Закону 19/2013 про прозорість, доступ до публічної інформації та належне врядування.

<sup>60</sup> Ley 3/2015, de 30 de marzo, reguladora del ejercicio del alto cargo de la Administración General del Estado. URL: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2015-3444>

<sup>61</sup> Посібник ОЕСР з публічної доброчесності, OECD Publishing, Paris. 2024. URL: <https://www.oecd.org/uk/publications/5b2fe28c-uk.html>

Також у Законі 3/2015 про порядок зайняття високих посад у центральних органах влади окремо розрізняється декларація про діяльність і декларація про майно та активи. Декларацію про діяльність вищі посадові особи повинні подати протягом трьох місяців із моменту вступу на посаду до Реєстру діяльності вищих посадових осіб. У декларації вказується діяльність, яку вони здійснювали особисто чи за дорученням протягом двох років до вступу на посаду. Управління з питань конфлікту інтересів може вимагати від Комерційного реєстру, Реєстру фондів та органів управління соціальним забезпеченням необхідні перевірки даних, наданих високопосадовцем.

Окрім того, Закон 9/2017 про контракти в публічному секторі передбачає зобов'язання публікувати інформацію про трудову діяльність високопосадовців із метою мінімізації конфлікту інтересів. Зокрема, компаніям, які прийняли на роботу особу, що порушила заборону надавати послуги в приватних компаніях, безпосередньо пов'язані з компетенцією займаної посади, протягом дворічного періоду очікування забороняється укладати контракти з будь-яким органом державної влади за умови, що про це порушення було опубліковано в Офіційному державному віснику<sup>62</sup>.

Проведений аналіз закордонного досвіду свідчить, що документом, який до вступу на посаду або протягом короткого періоду після призначення подають для засвідчення доброчесності публічні службовці, включно з особами, які мають правовий статус, близький до статусу державних службовців у законодавстві України, як правило, виступає декларація про інтереси. Основною метою її подання є виявлення та запобігання конфлікту інтересів. Отже, у цьому дослідженні наведені приклади законодавства іноземних держав, яке передбачає подання кандидатами на посади державної служби документів, що використовуються для досягнення мети запобігання конфлікту інтересів (Таблиця 1).

Таблиця 1

### Особливості подання декларацій (анкет) доброчесності кандидатами на посади державної служби

ДЕРЖАВА	ФОРМА ДОКУМЕНТА	ОРГАН З ПЕРЕВІРКИ	КЛЮЧОВЕ ЗАКОНОДАВСТВО
Франція	Декларація про інтереси (déclaration d'intérêts)	Вищий орган з питань прозорості публічного життя (НАТVP)	<a href="#">Закон № 2013-907 щодо прозорості у публічному житті</a>
	<b>Особливості:</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>- подати декларацію необхідно протягом перших 2 місяців після призначення;</li> <li>- у разі неподання декларації про інтереси протягом 2 місяців після призначення, призначення скасовується;</li> <li>- декларації подаються онлайн через вебсервіс ADEL;</li> </ul>		

<sup>62</sup> Посібник ОЕСР з публічної доброчесності, OECD Publishing, Paris. 2024. URL: <https://www.oecd.org/uk/publications/5b2fe28c-uk.html>

ДЕРЖАВА	ФОРМА ДОКУМЕНТА	ОРГАН З ПЕРЕВІРКИ	КЛЮЧОВЕ ЗАКОНОДАВСТВО
	- декларація охоплює інформацію про: професійну діяльність, що приносить чи приносила вигоду; консультаційну діяльність; участь у керівних органах; безоплатні функції, здатні спричинити конфлікт інтересів, тощо.		
Велика Британія	Декларація про інтереси (declaration of interests)	Безпосередній керівник (за необхідності радиться з іншими посадовими особами).  Якщо згоди щодо наступних дій досягти не вдалося, лінійний керівник передає питання вищому керівництву.  Комісія з етики та доброчесності слідкує за дотриманням Семи принципів публічного життя.	<a href="#">Кодекс державної служби</a> <a href="#">Кодекс управління державними призначеннями</a> <a href="#">Керівні настанови щодо декларування та управління зовнішніми інтересами на державній службі</a>
	<p><b>Особливості:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- декларування інтересів має бути завершено до того, як зроблена пропозиція про працевлаштування;</li> <li>- потенційні конфлікти інтересів детально опрацьовуються з успішними кандидатами після завершення етапу співбесід і до моменту надання пропозиції про працевлаштування;</li> <li>- декларуються: особисті, фінансові, політичні, бізнес-інтереси; волонтерство; попередні посади; членство у товариствах чи клубах тощо.</li> </ul>		
США	Декларація про розкриття фінансових інтересів (financial disclosure)	Управління з питань урядової етики (Office of Government Ethics)	<a href="#">Закон про Етику у врядуванні</a> <a href="#">Кодекс федеральних правил (CFR)</a>
	<p><b>Особливості:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- визначені у CFR декларанти подають декларацію протягом 30 днів з моменту вступу на посаду;</li> <li>- номінанти від Президента США – не пізніше, ніж через 5 днів після висунення;</li> <li>- декларація містить інформацію про: всі посади протягом звітного періоду, подружжя, дітей, участь у трастах, інвестиційних фондах тощо;</li> <li>- особливий порядок подання декларацій номінантами від Президента США;</li> <li>- більшість декларантів заповнюють і подають проєкт декларації за допомогою Integrity – електронної системи фінансових декларацій, яку адмініструє OGE.</li> </ul>		
Австралія	Декларація про конфлікт інтересів (conflict of interest declaration)	Працівники вищої ланки виконавчої влади декларують свої інтереси керівнику свого агентства, а керівники агентств – міністру	<a href="#">Кодекс поведінки</a> , що міститься в <a href="#">Законі про державну службу 1999 року</a>

ДЕРЖАВА	ФОРМА ДОКУМЕНТА	ОРГАН З ПЕРЕВІРКИ	КЛЮЧОВЕ ЗАКОНОДАВСТВО
	<p><b>Особливості:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- працівник Державної служби Австралії повинен вживати розумних заходів для уникнення будь-якого конфлікту інтересів у зв'язку з працевлаштуванням; розкривати деталі будь-якого суттєвого особистого інтересу у зв'язку з працевлаштуванням.</li> </ul>		
Аргентина	Декларація під присягою (declaración jurada)	Управління з питань боротьби з корупцією (Oficina Anticorrupción)	<a href="#">Закон 25.188 про етику в державному секторі</a> <a href="#">Закон 25.164 про регулювання державної служби</a>
	<p><b>Особливості:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- подається протягом 30 днів з моменту вступу на посаду;</li> <li>- Управління з питань протидії корупції розробило онлайн-симулятор конфлікту інтересів. Шляхом вибору відповідей на певні запитання можна отримати оцінку, яка дозволяє визначити ситуацію потенційного конфлікту інтересів.</li> </ul>		
Нідерланди	Типова заява про добросовісність, визначена в Кодексі поведінки для добросовісності у центральній публічній адміністрації	Державний орган – роботодавець.  Стосовно кандидата на державну службу може бути витребувана Декларація про поведінку (Verklaring Omtrent het Gedrag)	<a href="#">Кодекс поведінки для добросовісності у центральній публічній адміністрації</a>
	<p><b>Особливості:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- кожне міністерство має радника з питань добросовісності, але також існує Центральний координатор з питань добросовісності;</li> <li>- застосовується модель постійного обов'язку повідомлення про додаткову діяльність і конфлікти інтересів.</li> </ul>		
Іспанія	Декларація про відповідальність (declaración responsable)	Управління з питань конфлікту інтересів (Oficina de Conflictos de Intereses)	<a href="#">Закон 3/2015 про порядок зайняття високих посад у центральних органах влади</a>
	<p><b>Особливості:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- посадовець під свою відповідальність заявляє, що: відповідає вимогам для призначення на посаду; немає причин, які перешкоджають добросовісності; і він може надати документацію, яка це підтверджує.</li> </ul>		

Нормативно-правова база може також передбачати механізми прозорості, пропорційні виконуваним функціям і ризикам для добросовісності, щоб сприяти запобіганню конфлікту інтересів у публічному секторі. Використовуються різні методи, щоб зробити інформацію публічною та доступною. Вони включають публікацію декларацій про інтереси, як у Франції; або публікацію резюме декларацій в Офіційному державному віснику, як в Іспанії<sup>63</sup>.

<sup>63</sup> Посібник ОЕСР з публічної добросовісності, OECD Publishing, Paris. 2024. URL: <https://www.oecd.org/uk/publications/5b2fe28c-uk.html>

У деяких державах створені окремі незалежні органи з функціями забезпечення доброчесності державних посадовців, такими як нагляд за ризиками конфлікту інтересів, зокрема у формі перевірки декларацій про інтереси. Це дозволяє урядам розвивати й концентрувати експертизу та ресурси. Прикладами спеціалізованих органів є Вищий орган з питань прозорості в публічному житті у Франції, Національний орган з питань прозорості у Греції, Управління з питань урядової етики в США.

У Великій Британії створений незалежний дорадчий орган – Комісія з етики та доброчесності<sup>64</sup>, який розробляє стандарти щодо доброчесності державних службовців, звітує перед прем'єр-міністром з питань етичних стандартів та консулює державні органи щодо розробки чітких кодексів поведінки з ефективними механізмами нагляду.

Багато держав переходять на електронне подання декларацій про активи та/або декларацій інтереси, зокрема Аргентина, Франція, Грузія, Індонезія, США тощо<sup>65</sup>. Перехід до електронного подання створює цінний ресурс для аналітики, оскільки полегшує використання зібраної інформації для ідентифікації та управління конфліктом інтересів. Зокрема, у США подання декларацій посадовими особами виконавчої гілки влади здійснюється через систему Integrity («Доброчесність»), яка дозволяє Управлінню з питань урядової етики контролювати прогрес агентств у адмініструванні їх індивідуальних програм декларування.

## Висновки

У закордонній практиці документ, який засвідчує доброчесність кандидата на посаду державної служби, здебільшого визначається у законодавстві та кодексах державної служби як декларація про інтереси. Подання такої декларації відбувається до вступу на посаду під час процедури розгляду кандидатури або протягом визначеного періоду після призначення. Основною метою є виявлення та запобігання конфлікту інтересів та забезпечення доброчесності в державному управлінні.

У декларації про інтереси кандидати на посади державної служби, як правило, засвідчують свої фінансові і нефінансові активи та інтереси, інтереси членів їхніх сімей, досвід іншої професійної чи громадської діяльності, що можуть конфліктувати з їхніми службовими обов'язками чи повноваженнями.

Основними характеристиками цього інструменту, як свідчить проведений аналіз, у різних державах є:

- регулювання питання подання декларації про інтереси у профільних законах про етику урядовців та в кодексах для державних службовців;
- засвідчення кандидатом відсутності ознак конфлікту інтересів з його професійними обов'язками за визначеним переліком ознак;

<sup>64</sup> The Ethics & Integrity Commission. URL: <https://eic.independent-commission.uk/>

<sup>65</sup> Preventing and Managing Conflicts of Interest in the Public Sector. GOOD PRACTICES GUIDE. Prepared at the request of the G20 Anticorruption Working Group by the World Bank, OECD and UNODC. URL: <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/950091599837673013>

- висновок за результатами перевірки вказаних у декларації даних надає спеціально уповноважений на врегулювання конфлікту інтересів орган, який у деяких державах є незалежною від уряду структурою;
- подання недостовірних даних може призвести до скасування призначення;
- публікація декларацій державних службовців вищого рівня у відкритому доступі;
- можливість використання електронної форми декларації;
- можливість подати свої заперечення проти висновку про наявність конфлікту інтересів;
- наявність варіантів врегулювання конфлікту інтересів до вступу на посаду;
- закріплення у законодавстві умов захисту персональних даних, зазначених у декларації.

В окремих державах використовується форма розкриття інформації, яка об'єднує як декларацію про активи, так і декларацію про інтереси. У більшості держав чітко визначено поетапний алгоритм перевірки вказаних у такому документі даних та уповноважені особи.

Цифровізація деякими державами процесів у сфері дотримання вимог доброчесності кандидатів на державну службу, зокрема шляхом подання декларацій про інтереси в електронній формі, створення онлайн-симуляторів, за допомогою яких кандидати можуть перевірити наявність у них конфлікту інтересів, стандартизації етапів перевірки, сприяє експертизі, спрощує аналітику, полегшує управління та дозволяє розвивати стратегічне бачення у цій сфері.

Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) у своїх рекомендаціях схвалює у державах-членах практики перевірки доброчесності під час найму, особливо на керівні посади, які включають розкриття інтересів до вступу на посаду.

*Дослідницька служба  
Верховної Ради України*

*\* Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*